# СВОБОДА SVOBODA

## УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 213. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 30-го жовтня 1946. No. 213. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, October 30, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE


## АМЕРИКАНСЬКА АТОМОВА КОМІСІЯ СКЛАДЕНА З САМИХ ЦИВІЛЬНИХ ЛЮДЕЙ

Контроля атомової сили в Злучених Державах опинилася в руках самих цивілів, коли президент Труман назначив членів Комісії Атомової Енергії. Головою комісії іменував президент Давида Е. Лілієнтала, який досі був головою Влади для Долини Тенесі. Крім нього ввійшли в склад комісії ще такі визначні особи: Луїс Стравс, банкер; Вилієм Веслі Веймек, економічний дорадник уряду; Роберт Факс Бейкер, знавець атомової сили з лабораторії в Лос Аламос; Сомнер Т. Пайк, урядовець з департаменту торгівлі. Всі оці особи вважаються за знавців у справі, до якої вони підібрані. Замітне в цьому те, що контроля атомової сили перейшла зпід військової контролі цілком в цивільні руки. Закон про Комісію Атомової Енергії перейшов у конгресі в липні. На місце Лілієнтала іменував президент Ґордона Руфуса Клапа головою Влади для Долини Тенесі, де він був досі генеральним управителем над витворюванням елекричної сили при помочі тами на ріці Тенесі.

**Волес в справі контролі атомової сили.**

Бувший секретар торгівлі Генрі Волес, який обїздить перед виборами стейти над Тихим океаном сказав у своїй промові до студентів в Сієтл, що „ми тримаємо атомову бомбу над головою росіян" і що „Росія переконана, що підпокришкою міжнародної забезпеки ми недопускаємо до мирного використання атомової сили". У розмові з репортерами Волес заявив, що найліпшим способом для злагодження підозріння росіян проти нас було б назначення Лілієнтала головою Комісії Атомової Енергії.

**СТРАЙК УГЛЕКОПІВ ПРИПИНЕНИЙ.**

Вчасі пресової конференції президент Труман сказав кореспондентам, що не буде страйку майнерів, заповідженого на день 1 листопаду. Кілька мінут перед пресовою конференцією предсідник майнерської юнії Джан Л. Луїс заявив, що він дістав телеграму від секретаря внутрішних справ Круґа з обіцянкою, що він буде вести переговори з Луїсом десь около 1 листопаду.

**НАДІЮТЬСЯ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИПАСУ ЦУКРУ.**

Після покінчення двох важних страйків, а це страйку моряків і візників, заповідають великий ввіз цукру до Злучених Держав, головно на Сході. Збільшиться теж правильне постачування кави й овочів та інших харчових припасів.

Вчасі недостачі цукру дуже розвинулося вживання сахарини навіть і в ресторанах, під контролею міських департаментів здоровля. Нюйорський комісар здоровля д-р Вайнстін заяви, що сахарина не шкодить здоровлю, а комісар здоровля в Елизабет, у стейті Ню Джерзі, заявив, що сахарини не вільно вживати в ресторанах на підставі стейтового права.

**АМЕРИКАНСЬКІ ІДЕАЛИ ЯК ГАСЛО НА ФОРУМІ.**

Американські ідеали, використані для акції, можуть стати підставою до народження „батьківщини справедливості" для всіх народів світа — таку думку висловив при отворені Форуму газети Геральд Трибюн у Ню Йорку член Найвищого Суду з Вашинґтону Вилієм О. Доглес. Він заявив, що „проголошення наших цілей у війні й мирі стало ідеалом справедливості по селах цілого світа і ще дальше запрятує уми людей. Вони хотіли б мати у себе такий світ, який на їх думку, ми маємо". Одначе ці ідеали треба ввести в життя на підставі ясного плану і поступу. „Коли це не буде зроблене, тоді появляться лжепророки, які ще раз наповнять зневірою серця людей" — остерігав Доґлес. Першого дня порушено вчасі форуму лінчування нігрів в Америці, гіндуську політичну свободу, і положення тубильців в Африці.

**ВИСТУПАЮТЬ З РАДИ СОВЕТСЬКОЇ ПРИЯЗНІ.**

Чотири визначні діячі виступили з Ради Американсько-Советської Приязні, створеної комуністами як один із їхніх фронтів. Між тими, що покинули цю раду і прилюдно це проголосили, є бувший секретар внутрішних справ Гаролд Л. Ікес, сенатор Леверет Салтонстол з Масачусетс, суддя Лернед Генд з федерального Апеляційного Суду і Вилієм Л. Бат Бат, бувший віцепредсідник Воєнної Продукційної Ради. Їх імена були поміщені на листових паперах згаданої Ради і використовувані для большевицької пропаганди.

**ЛИНЧУВАННЯ НІГРІВ ПЕРЕД СУДОМ ПРИСЯЖНИХ.**

Генеральний прокуратор Там С. Кларк віддав під слідство федеральної лави присяжних суддів злінчування чотирьох нігрів коло міста Монро в Джорджії, доверשеного 25 липня б. р. Федеральне Бюро Інвестиґації у підготуванні цеї справи переслухало 2,500 свідків.

## Совети хочуть усадовитись на островах Ґалапаґос для риболовства

За звідомленням Франка Л. Клакгорна з Ліми, столиці Перу в Південній Америці, до щоденника Ню Йорк Таймс, агенти Советської Росії роблять всякі старання, щоб дістати від републики Еквадор право риболовства на островах Ґалапаґос, положених на Тихім океані недалеко берегів Еквадору. Ці острови є ключевою обороною для Панамського Каналу. Вчасі війни на підставі умови з републикою Еквадор, Злучені Держави заняли ці острови своїми військами, але тепер американські війська звідти забралися. Кореспондент пригадує, що перед війною японці вживали таких способів, щоб усадовитися на якихсь островах під боком Злучених Держав. Клакгорн згадує теж про різні методи, якими послугуються советські агенти для опанування південно-американських република. Він згадує про розвідчу службу, саботаж і політичну діяльність.

**ДОМАГАННЯ ВПУСТИТИ ПО 100,000 СКИТАЛЬЦІВ РІЧНО.**

Ирл Ґ. Гарисон, американський представник Міжурядового Комітету для Втікачів у своїй промові на нарадах Краєвої Суспільної Ради в готелі Комодор у Ню Йорку, вийшов з пропозицією, щоб уряд Злучених Держав допустив річно в Америку 100,000 скитальців. Він каже, що це можна зробити на підставі теперішнього іміґраційного закона, коли злучити всі квоти разом і на місце невикористаних квот, призначених для деяких країв, дати дозвіл скитальцям приїхати сюди. Гарисон студіював проблему втікачів два роки і прийшов до висновку, що в Европі тепер є три міліони зделасованих осіб із 22 національностей і 12 різних держав. За його обчисленням Злучені Держави повинні допустити по 300,000 іміґрантів річно, а це число можна навіть подвоїти. Скитальці потребують найбільше постійного осідку, а Злучені Держави повинні піти добрим прикладом наперед в цій справі — оце міркування Гарисона.

## Сталін заявив: СССР не має атомової бомби; не бачить напруження між Сходом і Заходом; в Европі є тільки 60 дивізій

Президент Юнайтед Прес, Гю Бейлі вертаючись до Лондону з поїздки до Німеччини, Франції та Скандинавії, послав Сталінові 31 запитань і на всі ці питання Сталін відповів. У відповідях Сталін заявляє, що Советський Союз не має таємниці атомової бомби, що в окупованих европейських країнах не має 200 советських дивізій, як це твердив бувший британський премієр Чорчил, а тільки 60, які Сталін задумує зредукувати до 40, що Советський Союз ще заінтересований в тому, щоби дістати позичку від Злучених Держав та що він не бачить напруження між Советським Союзом і Злученими Державами, про яке говорив недавно секретар стейту Бирнс. Відповіді Сталіна на дальші запитання були: Він думає, що справу вета перебільшують, окупація Японії — по думці Сталіна — була успішна, але могла б бути успішніша. До приявності американських военних кораблів на середземному морі Сталін ставиться „індіферентно". Найбільшою загрозою для мира в теперішню пору Сталін вважає „підпалячів нової війни: насамперед Чорчила та всіх, що думають так, як він в Англії і Злучених Державах". По думці Сталіна Югославія має причини бути невдоволеною мировим договором. Щодо Німеччини Сталін вважає, що це є можливо встановити генеральне управління в руках самих німців, але під контролею союзників, що вможливило б теж Раді закордонних міністрів виготовити проект мирового договору з Німеччиною. Забезпеку від нової агресії Німеччини Сталін бачить в практичному знищенні залишків фашизму. Президент Юнайтед Прес стверджує, що підчас своєї подорожі він переконався, що Советський Союз є ключем до заспокоєння світа і тому теж він вислав Сталіну телеграму зі своїми запитаннями. На запитання, скільки часу потребує Советський Союз на відбудову знищених війною своїх західних територій, Сталін відповів, що „шість або сім років, якщо не більше". На запитання, чи Сов. Союз дозволить на перелет торговельно-транспортових літаків через свою територію, Сталін заявив, що під відповідними умовами це не є виключене. Приявність британських військ у Греції Сталін вважає за „неконечну". Західні кордони Польщі Сталін вважає за „перманентні". Для усунення загрози нової війни, Сталін вважає, що треба насамперед демаскувати і пятнувати її підпалячів.

**В НІМЕЧЧИНІ СОВЕТИ ТАЄМНО ДОБУВАЮТЬ УРАН.**

З Берліна повідомляють, що згідно з твердженнями німецького кореспондента, який відбув поїздку по советській окупаційній зоні, Совети таємно експлоатують багаті поклади урану, що їх недавно відкрито в горах на кордоні між Саксонією та Чехословаччиною. Советські геологи працюють з величезним поспіхом. Уран, як перша матерія з якої визволено атомову енергію, є сьогодні вже в багатьох країнах під строгою контролею урядів.

**СОВЕТИ ПОБАЧИЛИ „ВІЙСЬКОВУ КАСТУ" В АМЕРИЦІ.**

Московське радіо твердить, що в Злучених Державах витворилася „нова військова каста", яка надає тон американській політиці і господарству. „Військова каста, сповнена духом мілітаризму і імперіялізму, стає забороном реакції в Америці... Приготовляючи і злійснюючи рівночасно програму експанзії назовні" — твердив московський радієвий коментатор дня 28-го жовтня.

**ПРОТИКОМУНІСТИЧНА КОАЛІЦІЯ У ФРАНЦІЇ.**

Передвиборча кампанія у Франції з кінцем минулого тижня потверджує факт запеклої боротьби головно між католицьким народно-республиканським рухом та комуністами. Соціялісти відкидають злуку з одними і другими. Популярні республиканці намагаються створити один протикомуністичний блок, який в майбутньому виелімінував би цілком комуністів від участи у французькому уряді.

**НІМЕЦЬКІ ТЕРОРИСТИ ПІДЛОЖИЛИ ЩЕ ОДНУ БОМБУ.**

З Еслінґен, американської зони Німеччини, повідомляють, що німецькі терористи підложили там бомбу під будинок так званого „денацифікаційного уряду". Бомба вибухла, не заподіявши більших пошкоджень і знавці ствердили, що вона була того самого виробу, як ці дві, що їх підложено недавно під будинки американського військового управління в Штутґарті. За виновниками шукає німецька поліція. Сторожу перед будинками американського управління подвоєно.

**НЕО-ФАШИСТСЬКИЙ РУХ В ІТАЛІЇ.**

З Риму повідомляють, що дня 28-го жовтня, в річницю відомого маршу „чорних сорочок" на Рим, після якого Мусоліні перебрав владу, в багатьох місцевостях, головно на півдні Італії і насамперед в Неаполі, відбулися великі демонстрації фашистів. В багатьох місцевостях підложено бомби під публичні будинки, повивішувано фашистські прапори, в кінах і театрах підчас представлень нагло почінали співати фашистський гимн, підносячи при цьому оклики „ми хочемо Дуче". На вулицях Неаполю та інших міст відбулись демонстрації, в яких брала участь насамперед молодь. Поліція та власті безпеки демонстрантів відповідно втихомирили.

## СОВЄТИ ЗАКИДАЮТЬ АМЕРИЦІ І АНГЛІЇ НАРУШЕННЯ ЧАРТЕРУ О.Д.

Після виступів Мануїльського на Мировій Конференції та в Раді Безпеки з обвинуваченнями проти Англії й Америки, зараз таку саму роль призначено представникові совєтської Білорусі Кузьмі Кісєлєву. На сесії Обєднаних Держав у Флошинґ Медов Парк в Ню Йорку дня 28-го жовтня Кісєлев виступив з обвинуваченням проти Великої Британії та Злучених Держав, що вони, вдержуючи свої армії в неворожих країнах, порушують чартер Обєднаних Держав. Ішло про перебування американських військ в Китаю та британських в Греції, Єгипті, Палестині, Іраку, Трансйорданії та Індонезії. Проти вдержування чужих військ на територіях суверенних країн проти волі їх народів виступив теж представник Єгипту.

**СПРАВА ВЕТА В ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВАХ.**

На засіданні Обєднаних Держав дня 28-го жовтня справа вета великодержав знова була предметом широких дебат. За вдержанням цего права висловились Польща, Китай, Франція та Білорусь. Інші делегати домагались або його обмеження, або повного знесення, що вимагало б ревізії чартеру О.Д. З офіціяльних джерел повідомляють, що Злучені Держави та Велика Британія будуть намагатися довести до добровільного обмеження цего права серед самих пятьох великих потуг, яким воно прислуговує.

**ВИСЛІД ВИБОРІВ В БОЛГАРІЇ.**

Болгарське міністерство внутрішніх справ подало офіціяльний вислід виборів, в яких комуністи здобули абсолютну більшість. На всіх 465 місць в болгарському парламенті урядовий комуністичний „патріотичний фронт" здобув 364 місць. Опозиція матиме тільки 101 місць. На поодинокі партії з комуністичного блоку припадає: комуністи — 277; аграрна партія — 69; соціяльні демократи — 9; „Звено" (республиканці) — 8; радикали — 1; демократи —ніодного. Аграрна партія є в опозиції, але 69 місць від неї здобув урядовий комуністичний блок. Швайцарське радіо повідомило, що у виборах перепали болгарський премієр Кімон Ґеорґієв та міністер закордонних справ Ґеорґій Кулічев, які кандидували з республиканської партії „Звено".

**МАСАРИК В ОБОРОНІ ЧЕСЬКО-СОВЄТСЬКОГО ДОГОВОРУ.**

Чехословацький делегат в О.Д., міністер закордонних справ Ян Масарик, обороняв на сесії О.Д. 28-го жовтня чесько-совєтський договір, заявляючи, що він є „добровільний", що Чехословаччина не є відгороджена „залізною куртиною" і кожний, хто бажає, може переконатися, що в Чехословаччині все в порядку. З Праги повідомляють, що там теж проголошено господарську „дволітку", завданням якої є відбудувати господарство та піднести життєву стопу народу.

**МАСОВА ДЕПОРТАЦІЯ НІМЦІВ ДО СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ.**

Совєтські окупаційні власті продовжують масову висилку німецьких робітників, головно спеціялістів, до Совєтського Союзу. Неофіційно подається кількість вивезених на 150,000, а загальна кількість мала б дійти до чверть міліона. Британський уряд зажадав від совєтського вияснень, в цій справі. Тільки частина робітників підписала відповідні договори, інших вивезено примусово. 560 німецьких робітників, які біля Манґайму відмонтовують підземну фабрику летунських моторів, що має піти, як відшкодовання до Совєтів, проголосили протестаційний страйк проти вивезення Совєтами їх товаришів з Берліна.

**АНГЛІЙСЬКА ПРОТЕСТАЦІЙНА НОТА ДО РУМУНІЇ.**

Подібно, як департамент стейту у Вашинґтоні, британський уряд вислав румунському протестаційну ноту в справі виборів, які мають відбутися за румунською „залізною куртиною" дня 19-го листопада. Британський уряд висловлює своє невдоволення передвиборчою практикою румунського уряду, закидує йому порушення виборчого закону та остерігає перед наслідками.

**З БОЇВ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.**

Громадянська війна в Китаю між націоналістами і комуністами продовжується з неслабнучою запеклістю. Після здобуття важливої комуністичної бази Калґан, повідомляють про далекосяглі операції урядових військ на півострові Ліаотинґ. Дві урядові армії з Інґгов та Антунґ йдуть в напрямку на Дайрен, в безпосередній віддалі якого лежить Порт Артур. Спостерігачі твердять, що важко сказати під чиєю контролею Дайрен докищо перебуває, китайських комуністів, чи російських. Про дальші успіхи урядових військ проти комуністів повідомляють теж з півострова Шантунґ.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

| ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи. | | SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy. | |
|---|---|---|---|
| На рік | $7.00 | One year | $7.00 |
| На пів року | $3.75 | Six months | $3.75 |
| Три місяці | $2.00 | Three months | $2.00 |

За оголошення редакція не відповідає
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

## ОСТАННЯ ПРИГАДКА

Хочемо сказати ще декілька слів знагоди пресової кампанії „Свободи". Це, так сказати б, остання пригадка. Кампанія виказує, що є між нами поважне число таких, що дійсно розуміють і глибоко відчувають, чим є нині вільне українське слово. Як велике це число, покаже кінцевий обрахунок. Але є у цій кампанії ще щось таке, на що хочеться звернути особливу увагу.

Перечитуючи листи з датками на пресовий фонд „Свободи", находимо повно слів щирої заохоти від старих читачів, що десятками літ так зжились зі „Свободою", що з нею хотіли б і вмирати. Так ці люди дійсно пишуть, а деякі навіть латинськими буквами і такою тяжкою, спрацьованою рукою, що тяжко відчитати. Пишуть навіть у шпиталі, або, як дехто, уже лежачи на смертній постелі, бажаючи в останній хвилині життя подякувати „Свободі" за це, що була для них розрадою впродовж сорок чи більше років їхнього життя в Америці. Читаючи такі письма годі нераз здержатись від сліз. Ці слова це велика радість і заохота для тих, що були і є звязані з видаванням і редагуванням часопису, чи що до нього дописували чи дописують, стараючись збогачувати його різнородним змістом.

Ради правди мусимо одначе додати, що не бракувало таких, що замісць датку кинули „Свободі" камінь. Вони перші поспішились з „привітом". Їхні „датки" прийшли перші. Звідки і від кого це каміння походить, легко здогадатись. Одначе, як іде про справжню критику „Свободи", то заявляємо, що кожний, що сповняє свій обовязок і допомагає „Свободі" існувати, має право її критикувати, хочби і найгостріше. Хто це робить в добрій вірі й в культурний спосіб, його думки шанується, приймається з вдячністю та береться під увагу. Але добре помагає „Свободі" своєю критикою тільки той, що знає ці складні обставини, в яких вона находиться, хто розуміє, для кого й яких цілей вона видається, та [illegible] напрям, вирішуваний кожних чотири роки на конвенціях У. Н. Союзу представниками читачів. „Свобода" свідома цього, що вона була на американському грунті першою, українською, чисто народньою установою, що з її закликів зродилась перша, братня, українська, запомогова інституція — Український Народний Союз. Ці дві установи, як відомо, були початком усього нашого народнього життя в Америці. Церква і церковне життя мають очевидно, своє окреме велике значення, що ми всі добре знаємо, але тут маємо на думці чисто народнє, громадське, культурно-політичне життя. Будучи свідомими своєї національно-культурної місії, ці дві перші, народні, українські установи працюють у такий спосіб, щоб наше народнє життя тут якнайдовше жило й процвитало, та щоб ці установи могли бути з ним аж до самого останку, вважаючи, що таким робом цей кінець буде якнайдалі відложений. Це, як теж знання минулого, та журба за майбутнє життя є нераз причинами, що декому може видаватись „Свобода" часом замало „революційною", або є надто „осторожною". Наділі „Свобода" була і є „радикальною", але поступає з різними проблемами так, як це наказує їй досвід і загальне добро, себто добро американських українців і цеї землі, у якій вони живуть, як і добро України, якій треба буде ще довго допомагати визволитись з московської неволі.

Такою була і є „Свобода". Наш обовязок подбати, щоб вона вдержалась і далі такою була.

## До характеристики українських відносин

### IV. Висновки.

В попередніх трьох статтях під цим же заголовком (Свобода чч. 208, 209 і 210) ми спробували дати коротку характеристику українських відносин в Україні, на еміграції в Европі та серед американських українців. Цим, очевидно, тема ще далеко не вичерпана, не тільки своєю точністю, але й шириною, вже хоч би тому, що не охоплено великої маси українських виселенців на Далекому Сході і в Центральній Азії, а дальше в Канаді та країнах Південної Америки. Ці українці мають теж свої окремі проблеми та дають теж чималий вклад в загально українські змагання.

У висновках характеристики українських відносин треба насамперед ствердити деякі факти, під кутом яких лекше буде зрозуміти і самі висновки. 1. Центром українських змагань була і залишиться сама Україна та її народ на її території. Українці поза межами батьківщини можуть відіграти велику — позитивну, чи негативну — ролю, проте, долю України можна вирішити тільки в самій Україні. 2. Не має ніде виключно „власних" групових чи територіяльних українських справ, які в більшій чи меншій мірі не заторкували б цілої української проблеми та не обходили б ввесь український народ. 3. Всі українські справи взаємно від себе залежать, відповідно на себе впливають і себе доповняють. На ці факти можна б навести безліч прикладів і не тільки з українського життя. Це треба мати на увазі теж в загальній оцінці українських відносин, а вже насамперед в поступованні.

Характеризуючи цілість українських відносин стверджено ряд позитивних і негативних фактів, які в найблищій майбутності матимуть рішальне значення в українських змаганнях. До позитивних фактів треба насамперед зачислити глибокий український патріотизм, національну свідомість, бажання волі й боротьбу і змагання до неї, отже все те, що залежить насамперед від самих українців, їх природи і характеру. До наскрізь негативних явищ належить брак єдности і партійне розбиття, насамперед як йде про українську еміграцію в Европі, брак одної визвольної програми, яка відповідала б одній визвольній ідеї, шкідливе політиканство замісць конкретної праці в одних випадках, і політична короткозорість в других. Все це є тільки частинно проявом українського характеру, але в більшості є насамперед наслідком важких обставин як теж відповідної цілевої ворожої акції. Під цим кутом і треба дивитись на „світла і тіні" українських відносин.

Критика внутрішньо-українських відносин доконче потрібна, щоб ці відносини провірювати і як треба оздоровлювати. Проте, критика мусить мати теж свої межі і мусить бути справді конструктивна. Критикувати відносини, ще не значить ширити „дефетизм", чи опускати руки. Навпаки, здаючи собі справу і підносячи загальні хиби і недостачі, треба шукати рівночасно виходу і засобів, щоб їх направити. Серед українців, натомісць, критика в багатьох випадках починає переходити або в партійну гризню і ще більше поглиблює непорозумінь, то знова більше чи менше безпідставно починається кидати камінням на всіх і на все, хто й що не погоджується з поглядами, думками і роботою поодиноких груп чи людей. Критика — так, але не критикоманія. Щоб могти поодинокі справи критикувати, треба їх насамперед пізнати, і по можности пізнати основно, та не видавати осуду тільки на підставі поголосок, або самого тільки уявлення. Як згадано, в останньому часі неоправдано кидається камінням: кидається без розбору камінням на европейську еміграцію за її партійне розбиття; европейська еміграція в деяких випадках справляє панахиду по „пропавших" американських українцях; поодинокі політичні групи обкидують себе взаємно болотом і завжди меншбільш „авторітетно"; навіть не бракує безпідставних закидів, звернених проти українців на батьківщині. Фактом є, що недомагання існують і що критика потрібна, але не з з моттом „распни, распни його", зверненим проти рідного брата. Українцям під большевицькою окупацією дехто закидує, наприклад, що між ними бувають такі, які не знають, що це таке тризуб, чи не знають поодиноких фактів з історії визвольних змагань. Але чи цей строгий суддя зробив щонебудь, щоб вони це знали, або бодай подумав, чому бувають і такі, що того не знають? І чи це справді вже є вистачаюче, щоби видати осуд та оцінку більше чи менше вартості? Проти европейської еміграції видвигається закид партійного розбиття і політиканства. Закиди не безпідставні і насамперед закиди, що ці українці досі не виказали досить доброї волі, щоб цю партійну гризню полагодити. Проте, не можна забувати факту, що в цьому винні теж багато важкі обставини, брак свободи рухів і т. п. Хиби та недостачі треба оцінювати по їх причинах і наслідках, треба їх називати і проти них боротись, але не так, щоб в кінці й сама боротьба з хибами перемінювалась в ще одну хибу, щоб для боротьби проти партійництва творити ще одну партію та щоб лікувати хворобу вбиваючи самого хворого. У нас, чомусь, майже завжди зачинається будову від руйнування, здійснюючи — свідомо чи підсвідомо — гасло „перманентної революції" власне у внутрішніх відносинах. Замісць добудовувати, починалося майже завжди від початку і починалося „революцією", руйнуючи вже досі збудоване великим вкладом праці і часу. Не диво, що українцям так важко закінчити врешті свою основну національну будівлю: створення власної держави. Ясно, що часом краще розвалити драптиву будівлю та замісць добудовувати до неї, почимати нову від здорових підвалин. Але який глузд руйнувати будівлю тільки тому, що не один чи другий її зачав, що вона з будьяких другорядних причин одному чи другому не подобається? З другого боку — якщо вже справді стверджено драптиві підвалини і розвалиться збудоване, то не на те, щоб знова зачинати від тих самих драптивих основ.

Ми не беремо на себе будьяких менторських обовязків і не виступаємо в ролі моралізаторів та проповідників. Висловлюємо тільки те, що без сумніву лежить на серці і на думці великої більшости українського громадянства. Український народ на батьківщині стоїть в безпощадній, нерівній боротьбі проти большевицько-російського окупанта. Ця боротьба виясняє і виправдує всі названі там недостачі у внутрішньо-українських відносинах. До цих наших братів можна ставитись тільки з пошаною і подивом та тільки всіляко їм допомагати. Але до цеї допомоги не належить те, якщо українська еміграція буде продовжувати свою гризню та дрібне політиканство. Ці, що з будьяких причин не мають можности брати участи в безпосередній боротьбі за визволення, допоможуть в ній найбільше своєю єдністю, солідарністю з тими, що борються, та невтомною конструктивною працею, яка збільшувала б культурний і загальний дорібок українського народу та підносила б увагу до нього в світі.

На закінчення міркувань про внутрішньо-українські відносини, хочеться ще ствердити, що не зважаючи на всі хиби українського характеру та всі недостачі, на справді більше чим важкє зовнішнє положення та на важкі втрати і жертви в боротьбі, український народ на шляху до своєї метиіде великими кроками вперед. На батьківщині, на еміграції та серед американських українців не дармують старі сили і наростають нові, які творять щораз нові вартості і однаково, як своєю питомою силою так і трудом, творчістю і боротьбою здобувають щораз нові позиції, приковують щораз більшу увагу світа та заставляють його не тільки признавати слушність українських змагань, але й числитися з ними як з одним з головних факторів в міжнародній політиці. Все це разом зближує день визволення українського народу. Це найголовніше.

## Ратуйте українську науку!

### СЛОВО ПРОФ. Д-РА ІВАНА РАКОВСЬКОГО, ОСТАННЬОГО ГОЛОВИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА, ДО ЗАОКЕАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Безприміерно важке положення української культурного життя на українських землях та загроза, яка може з того стану повстати навіть для самого існування українського народу, приневолила гурт науковців в Америці, українського на неукраїнського роду, оснувати Комітет Помочі Скитальці Діячам Української Культури, що ставить собі завдання помогти поважнішому гуртови українських вчених, письменників і мистців прибути до Америки та тут на вільній землі Вашингтона оснувати науково-культурний центр. Він мав би дбати про дальший розвій української національної культури на чужині до часу, доки на українських землях політичне положення не зміниться до цього ступня, щоб українська культура могла свобідно розвиватися під опікунчими крилами рідної влади, дбайливої за культуру нації.

Оснування Комітету Помочі Скитальцям Діячам Української Культури це початковий крок до оснування Інституту Української Культури. На цю тему писалося вже кілька разів у Свободі, щоби приготовити заокеанських українців до великого завдання, що мусить на них спасти в найближчім часі. Оснування Комітету Помочі Скитальцям Діячам Української Культури найшло живий відгомін серед наукових кол української еміграції, чого доказом голос, що його містимо нижче. **Це заклик останнього голови Наукового Товариства ім. Шевченка д-ра Івана Раковського, ратувати українську культуру.** Голос це найбільше авторитетний; бо голос президента найвищої української наукової установи поза Советами до 1939, це голос президента неофіціяльної Української Академії Наук. Лист адресований до Комітету Помочі Скитальцям Діячам Української Культури, одначе він звернений до всеї української заокеанської еміграції, до всіх українців по всему світу поза Советами поневоленою Україною.

До Світлого Комітету Допомоги Скитальцям Діячам Української Культури в Ню Йорку.

(На руки Вп. Голови Д-ра М. Чубатого).

Високоповажані Панове!

Остання війна знищила добробут та культурні надбання багатьох народів Европи, а перш за все нашого українського народу. Особливо цілком зруйноване наше наукове життя; Наукове Товариство ім. Т. Шевченка у Львові, Вільний Український Університет в Празі і Подебрадська Академія та всі з ними звязані наукові організації не існують. Члени цих наукових установ розбрилися по цілому світу і з винимком малого числа наших науковців згуртованих при Вільному Українському Університеті, якого дальше існування дуже непевне, та ще кількох одиниць, яким вдалося приміститись при західно-европейських установах, загал наших наукових діячів не має спромоги своєї званевої праці.

А тимчасом наші старші науковці, знесилені воєнним лихоліттям, немощіють та вимирають не залишуючи по собі нових, молодих наслідників, бо з нашою молоді, яка мала хист до наукової праці, одні полягли, другі загинули без сліду, а інші нидіють по таборах та марнують час бездільно або займаються роботою, яка з наукою і культурою немає нічого спільного. Тільки дуже мала частина нашої молоді вчиться на високих школах, звичайно не маючи спромоги посвятитися поважним науковим студіям.

Ось так на наших очах наша **вільна українська наука загибає!** Як останній голова нашого Наукового Товариства ім. Т. Шевченка вважав своїм обовязком звернутися до установ, які опікуються нашими скитальцями з горячим зазивом: **Ратуйте від загину українську вільну науку!**

Заля цього треба необхідно та негайно:

1) Старшим нашим науковцям дати спромогу дальших постійних наукових дослідів. Це можливе тільки створенням нових осередків вільної української науки в Злучених Державах Північної Америки та в Канаді, де наші наукові діячі могли б науково працювати сповняючи при цьому велике виховне та освідомлююче завдання. Такі осередки моглиб мати вид наукових Товариств або академій. Розуміється, що заснування та урухомлення таких наукових осередків вимагалоб довшого часу, тому тимчасом слід створити окремий Науковий Фонд, якого завданням булоб постійними місячними завдатками на рахунок ремунерації за приготовлені до друку оригінальні, власні наукові твори давати спромогу нашим науковцям займатися своїми дослідами. Годилося б також старатися допомогти нашим науковцям виеднанням:

а) декількох допомог данського правительства, яке з кінцем червня ц. р. повідомило Організацію Обеднаних Держав, що дасть спромогу науковоі праці 200 науковцям з країв зищених війною;

б) декількох місць в інших західно-европейських наукових установах, які згодилися б допомогти українській науці.

Думаємо, що Світлий Комітет може багато допомогти

(Продовження на ст. 3-ій)

---

ВАСИЛЬ ПАЧОВСЬКИЙ

## ЗА УКРАЇНУ

(Історична повість, оперта на подіях в Україні в 1664 році).

9)

Виговський мовчав, поражений нечайним зворотом бесіди митрополичого посла, збирав мисли, щоби звернути тепер ще недоспіле діло на бік чину. Встав і прийняв ізнов слово:

— Ні, браття запорожці і ви, панове старшино! Ще час нам буде про це! Много людей годніших від мене найдеться після того, як у нашій вітчині не буде ворожої сили. Сказано: до булави треба голови! Якщо моя голова серед тої смути окажеться годна великої гідности, так тоді я вам противен не буду. А тепер буду вам дорадником і воєводою вашим, піду з вами під Білу Церкву зі своїми козаками, і буду промисл чинити над ворожим військом, а гетьманом мене настановить, коли воля ціле військо запорожське...

— Будь гетьманом! Мусиш бути! — кричали козаки, стукаючи шаблями.

— Тиша! — гукнув полковник Сулимка — як хочеш, воєводо, бути ясно гетьманом, то будь так потай Бога, щоб і чорт не чув!

Тут Сулимка поставив дві свічі та євангеліє у срібній дорогоцінній оправі з хрестом, поклав два пальці і візвав приявних повторяти присягу гетьманові та його приявним товаришам, що додержать тайну. Вони повторяли слово за словом, аж закінчили:

— Так, Боже, в Тройці нам допоможи!

Тоді звернувся до Виговського ось яким словом:

— Ми за згодою трьох полків, себто мого торговецького, брацлавського Гоголя та кальницького Вареници іменуєм тебе, ясновельможний київський воєводо, наказним гетьманом війська запорожського і взиваєм тебе перед лицем зібраних тут послів запорожського війська зложити перед нами присягу, що не буде в тебе ніякої зміни з ніяким ворогом нашої отчизни!

Осаул Петро Улашиненко підняв адамашкову хоругву над головою Виговського, піп запорожець, посол Тукальського прийнявся в цю мить за відчитання молитви. Козаки вийняли шаблі. Виговський ще вагувався, а вкінці поклав пальці на євангеліє і говорив твердо слово за словом:

— Я, Іван Виговський, воєвода Київський гетьманом бути не желаю, та коли ви по наказу усего війська запорожського по своїм правам і вольностям вибираєте мене, то супроти великої хвилі не можна мені супротивлятись і не прийняти чести наказного гетьмана, даної мені голосом полковників, старшин, городових козаків і послами війська низового. Буду я служити отчизні нашій Україні і усему запорожському війську вірно, без усякої зміни ні до Польщі, ні до Турка ні до Москви і ніколи не захочу учинити того, що теперішні гетьмани учинили, наводючи чужу поміч для підпори своєї влади, бо все чужа рука собі крива. Але ви підмною будучи самі служіть вірно, без усякого сумніву, ніяким підмовам ні прелестям ні клеветам не вірте, бо я будучи воєводою королевської Польщі жертвую маєтком, почестями, славою, родиною своєю для служби Рідного Краю! Як що додержите і мені вірности кріпко і постійно, то зможете утворити ядро, довкола якого буде творитися на камені вірности четверобік готовий до оборони держави, по моїм і митрополита Тукальського замислам, для якої рішилися ми віддати життя на смерть. Так нам Боже допоможи, амінь!

Гетьман скінчив, приявні старшини і козаки підняли шаблі над головами і крикнули тричі слава, слава, слава!

Сулимка приймив від гетьмана хоругву Архангела і сказав:

— Булаву і всі клейноди дістанеш, Ясновельможний гетьмане при виборі тебе гетьманом усім військом запорожським після визвілля отчизни з чужої напасти...

Гетьман дав тоді приказ Сулимці збірати людей під хоругву і бути готовим до приходу отамана Сірка з військом запорожським, а сам обіцяв вислати їм засоби для удержання і зібрати православну шляхту і козаків з київського воєводства в Житомирі та стати зі своїми силами коло Білої Церкви на поготові.

— Вам же — кінчив свій приказ до Сулимки — Вельможний полковнику — лишаю вільну руку у всім ділі, а сам на якийсь час поверну до обовязків, які сповняю, як воєвода київський і стану чинити це, що годен учинити силою своєї влади. Як прийде відповідна пора, відкрию карти своїх замислів перед цілим світом чинами своїми для добра і щастя вільної нашої отчизни!"

Гетьман встав, поклонився товариству і помчався що сила до Бару, козак Носач до Богуна, піп Безбатченко з запорожцем до Сірка, а в Торговиці вранці привитало полк. Сулимку з універсалом і хоругвою ціле військо і чернь серед великої радости й одушевлення. (Дальше буде).

# Вдячність завелика, щоб могти її висловити

(Подає: Зл. Укр. Амер. Допомоговий Комітет).

У відповідь на допомогову акцію нашим братам на скитальщині в Европі, Зл. Укр. Ам. Допомоговий Комітет у Филаделфії дістає багато листів, які можуть послужити найкращим свідоцтвом тої безмірної вартості, яку має допомогова акція для скитальців та їх великої вдячності за неї. Складаючи свою жертву на допомогову акцію Комітету, американські українці, можливо, і не завжди здають собі справу з того, що цим одним, двома, кількома чи кількадесятьма долярами вони рятують своїх рідних братів від голодової смерті, від повільного вмірання на сухоти малих діток, які не знають, що це є ласощі, забавки і все те, що мають наші діти у вольній Америці. Наша допомога ще далеко не вистачальна, ми ще далеко не можемо покрити навіть найбільш конечних потреб наших братів на скитальщині, проте, ця допомога наче сльоза матері, що допомагала видужати смертельно раненому в бою козакові. „Ми занадто вдячні нашим братам заокеаном, щоб могти висловити їм нашу подяку" — повторяється найчастіше в листах від скитальців. А чи справді ми вже всі на цю безмірну вдячність заслужили?

Прикладом, яку вартість для скитальців має допомога американських українців та як вони її принімають, хай послужить лист п-ні Олени Бемко, дочки славного українського письменника Андрія Чайковського. В листі пишеться:

—o—

„Сьогодні ми одержали харчовий пакер КАРЕ з Українського Допомогового Комітету в Филаделфії. Почуваємося до милого обовязку зложити Вам, брати наші далекі, подяку з глибини серця. Не можу Вам описати, які почування заволоділи нами зприводу цеї події. Чи справді є ще хтось у світі, що про нас, нещасних біженців, тямить і дбає? Вже сама ця думка піддержує нас та додає сили і відваги перебути ці важкі часи. Бо для нас тут умовини дуже - дуже важкі. Не дай Вам Боже переживати колинебудь такі часи. Кілька місяців вже живемо так, що до смерті було забагато, а до життя замало. Ми похудли на скилети, нам повилітали зуби з браку вітамін, ми посивіли від турбот, що станеться з нами та з нашими дітьми. Тяжко дивитися на нашу молодь, як вона нидіє прямо на наших очах, а ми не можемо їм дати того, що їм доконче потрібно. Ми собі відмовляємо навіть найконечнішого, але й цего не вистачає, щоб врятувати наших діток від знидіння вже в зарані їхнього життя. Тому сьогоднішня Ваша посилка така для нас дорога, так дуже-дуже потрібна.

Важко воно приймати милостиню — бо, як і чим ми можемо Вам віддячитись? Хіба нашими молитвами до Всевишнього, щоб беріг Вас та щоб Ви ніколи не мали потреби переживати того, що доводиться переживати нам. Ми знаємо, що багато з Вас мусіли зложити свого важко запрацьованого гроша, щоб так щедро обдарити нас голодних. Але ми тут і запрацювати не можемо, бо ми тут чужі і на нас глядять тільки як на зайві роти, що не мають права ані працювати, ані їсти, хочби і купували їжу за власні гроші. Праці стало б для усіх і охочих до неї не бракує, та...

Ваша посилка — це для нас справжній дар неба і ми Вам так дуже вдячні. Кожний і кожна, кого зустріла ця ласка, скаже те саме. Коли я сказала моєму синові сьогоднішню радісну вістку, він спершу остовпів і від схвилювання не міг слова промовити. Опісля прохав повторити йому цю вістку ще раз, бо не міг повірити в таке чудо. Ми не звикли одержувати дарунків; колись, ще дома, нашою найбільшою радістю було могти допомагати другим. Сьогодні ми самі здані на цю допомогу і її з вдячністю приймаємо. А ще більша наша вдячність і радість — моральна; що не забули і не цураються нас наші брати і сестри, хоч і далеко, заокеаном. Сьогоднішній день у нас особливий і виїмково радісний..."

—o—

Українські скитальці дожидають нашої допомоги. Не даймо загибати нашим братам. Докажімо ворогам України, що всі їхні затії на знищення українського народу даремні. Всі за одного, а один за всіх!

**UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE**
**P. O. Box 1661**
**Philadelphia 5, Pa.**

---

своєю інтервенцією в цьому напрямі у дотичних окупаційних влад.

2). Нашій талановитій молоді, яка має хист до наукової праці слід дати достаточні засоби, до поважних університетських студій в виді постійних місячних, розуміється, зворотних допомог. Наладнанням таких допомог та наглядом над їх належним зужиткуванням моглиб занятися наші допомогові комітети на місцях. При теперішному високому курсі доляра, така допомога нашій молоді, навіть на - більші розміри, вповні можлива.

Думаємо, що це є необхідні та можливі до здійснення засоби рятування української вільної науки від грозячої загибелі та що Світлий Комітет найде засоби до переведення їх в діло.

А рятувати нашу науку треба необхідно й то негайно. Ступінь розвитку науки даного народу є власне показником ступня його культури. Коли ми хочемо „засісти у народів вольних колі" — як сказав Іван Франко, та здобути нашому народові належне значіння і повагу, мусимо вдержати нашу культуру на рівні західних народів та задля того в першу чергу треба подбати про негайну відбудову нашої науки.

Ця справа не терпить проволоки. Ціле людство переживає тепер важкий і великий час: на наших очах розвалюється давний суспільний лад, а з цих руїн народжується нова доба людської культури. В такій вирішній хвилині можуть вдержатися тільки життєздатні народи, що вперто дбають про негайну відбудову свого всесторонного життя. Отож коли й ми хочемо стати господарами в своїй батьківщині, а не рабами та погноєм культури сильніших народів, мусимо також негайно приступити до відбудови матеріяльного й духового життя нашого народу, а в цьому теж його науки. Це є безумовний наказ теперішної пори і ми мусимо сповнити цей наш народний обовязок для добра та щастя наших грядучих поколінь, щоб наші потомки не проклинали нас за те, **що ми були малими людьми великого часу.**

В надії, що Світлий Комітет щиро займеться цею справою, безперечно великої ваги, і заопікується нашою наукою якслід, прошу приняти запевнення моєї правдивої пошани.

**Д-р Іван Раковський,**
останній голова Наукового Товариства ім. Т. Шевченка.

Цель ам Зее, 26. серпня 1946.

---

**ПРОГОЛОШЕНІ УЖЕ ДАТКИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" ВКАЗУЮТЬ НАГЛЯДНО, ЩО Є МІЖ НАМИ ПОВАЖНЕ ЧИСЛО СВІДОМИХ ТА ІДЕЙНИХ ГРОМАДЯНОК ТА ГРОМАДЯН, ЩО РОЗУМІЮТЬ І ВІДЧУВАЮТЬ, ЩО ЦЕ ЗНАЧИТЬ ДАЛІ ВДЕРЖАТИ ОДИНОКИЙ НА СВІТІ УКРАЇНСЬКИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ ЩОДЕННИК.**

**НЕГАЙНО ПОДБАЙТЕ, ЩОБ І ВАШЕ ІМЯ БУЛО МІЖ ТИМИ, ЩО СВОЇМ ДАТКОМ ПОМАГАЮТЬ „СВОБОДІ" ПО 54 РОКАХ ІІ ІСНУВАННЯ ДАЛІ ІСНУВАТИ І БУТИ ВІРНИМ РЕЧНИКОМ ІДЕАЛІВ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ, ПРОТЕСТОМ ПРОТИ ЗАГАРБНИКІВ УКРАЇНИ ТА ВИЯВОМ ПРАВДИВОЇ ВОЛІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ДО ВІЛЬНОГО І НЕЗАЛЕЖНОГО ЖИТТЯ.**

# ЛЕТУНСТВО В ЕВРОПІ

Полет понад Атлантик з Америки в Европу й навідворот не лише проблема безпечности в теперішньому стані летунства — так загально характеризують подорожні повітряну транспортацію. Останні два великі нещастя з понадморськими літаками, які скоїлися у Новій Фунляндії, пригадали світові, що ніколи нема забагато осторожності.

Перший страх перед повітряною транспортацією минув швидко після того, як Линдберґ промостив шлях з Ню Йорку до Парижа й люди почали їздити літаками з такою певністю, наче б їздили давно випробуваними з а л і зничими шляхами. Це саме є й причиною, що поступ у безпечності не йшов впарі з запотребуванням літаків до заморського транспорту. Прямо не було часу: таке велике число подорожних зголошується до їзди літаком, що не можна приготовити доволі літакім для них. Можливо, що повоєнний грошевий добробут теж цьому пособляє, бо гроші на оплату дороги не входять в рахунок. Крім цього стримання подорожування вчасі війни викликало серед людей бажання винагородити собі такі обмеження в теперішному часі, коли їх значно упрощено. Дальшою причиною зросту числа подорожних є розміщення американських військ в заморських краях, бо це веде за собою бажання побачитися швидко з родиною дома, або навідворот, бажання рідні відвідати вояків у місці їхньої служби. Коли б не це, що війна просто накинула людям конечність швидкого подорожування й неприродно скоро спопуляризувала літаки як засоби особового транспорту, то й розміщення американських військ заморем не дуже було б збільшило подорожування літаками.

Безогляду на війну, надатлантійське летунство прийшло зашвидко, бо не було посереднього засобу між кораблем і літаком для подорожування. Хто мав нагоду читати життєпис американського письменника Марка Твейна і його твори, оперті на подорожуванні кораблями на ріці Мисисипі, той мав нагоду призадуматися над фактом, згаданим у Твейна, що американський водний транспорт для людей щез тому, що на його місце прийшли залізниці. Це згадано в життєписі Твейна, коли він покинув своє заняття пілота на річних кораблях. Залізничий транспорт прийшов на суходолі і зменшив потребу та важливість водних шляхів ріками. Зате залізниця не могла усунути кораблів на морю і треба було ждати аж на літак, щоб заступив корабель. Значить, що поспішний транспорт понад океан незвичайно припізнений і тому літак мусить тепер заступити не лише корабельний перевіз, але й залізничий. Оце й викликує потребу приспішити й скріпити чуйність над безпечністю літаків, уживаних для надатлантійської подорожі.

Для зрозуміння цих трудноців треба згадати такий факт: При останній катастрофі з літаком над Новою Фунляндією трапилася якась перепона, котрої знавці не можуть пояснити. Летун вилетів з майдану після всіх можливих провірок, отже в першу чергу після провірок безпеки самого літака. Незважаючи на це, літак вибух чи розбився в короткому часі. Є здогад, що летун не добре обчислив висоту, до якої мав літак підлетіти, заки вилетів понад гори. Висоту в Америці й Англії рахують на стопи й ярди, а в інших европейських краях на метри й дециметри. Оце само вказує, що в полетах між Америкою й Европою бувають трудноці, не злучені з природою ні з механізмом. Коли б так поступ летунства до Европи йшов був природним розвитком, був би час ввести одноцільні мірила висоти, на підставі одного стандарду.

Дальшими вимогами забезпеки є в и р і в н а н н я таких в и н а х о д і в, як радія, радару й інших помічних засобів; з м е н ш е н н я небезпеки вогню й вибухів на літаках при осіданні на землі; більша охорона для самих подорожних; підготова ратункових виправ для пошукування розбитків і інше.

Однак найважінішою забезпекою є будова пристаней на морю для зупинки літаків. Це було вже давно плановане, зроблено навіть проєкти будови найменше 13 морських стацій. Тепер є лише дві і то не вистарчальні, бо вони приміщені на суші коло Атлантійського океану. Морські стації не є новістю, бо вчасі війни воєнні кораблі давали всю можливу поміч воєнним літакам і в такий спосіб зредуковано кількість нещасливих випадків до мінімум.

Під теперішню пору розбудовується велику стацію з усіми вигодами на суші, у місцевості Ґандер, у Новій Фунляндії. Там мають пристановище всі вісім летунських ліній, які займаються особовим транспортом між Америкаю і Европою. Там побудовано вже ресторани й готелі для вжитку подорожних. Другою такою стацією є Марін Термінал на майдані Ля Ґвардія під Ню Йорком. Одначе обі ці стації, як сказано, є на суші, а нема ще їх на морю. І це саме слаба сторона теперішнього заморського летунства, коли йде про безпеку.

## AT CASABLANCA BRASS MARKET



On an American Red Cross shopping tour for U.S. servicemen in French Morocco, these prospective buyers admire the handsome trays in the brass market at Casablanca. (American Red Cross photo)

## ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету прислали: Філія Українського Конгресового Комітету Метрополії Дітройт $25; Бр. св. Володимира, від. 105 У. Н. Союзу в Филаделфії, Па., $25, а це $10 як вкладку, а $15 як жертву.

## ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це аміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання газети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів готівкою або почтовими значками на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читачі з Канади зволять присилати **тільки готівку** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти.

# КАМПАНІЯ

— на —

## ПРЕСОВИЙ ФОНД "СВОБОДИ"

**Усі датки, надсилані на пресовий фонд „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням у цій рубриці.**

| Відділ: | | Датки: |
| --- | --- | --- |
| | John Luznak, передплатник | $ 3.00 |
| | Володимир Ботулінський, передплатник | 2.00 |
| 4 | Rev. M. Danilovich | 2.00 |
| 5 | Михайло Багриновський | 2.00 |
| 5 | Михаїл Ґалан | 5.00 |
| 5 | Іван Сидор | 5.00 |
| 5 | Евстахій Кривень | 5.00 |
| 5 | Павло Барнич | 5.00 |
| 5 | Олекса Мартин | 5.00 |
| 5 | Іван Кубарик | 3.00 |
| 5 | Антін Климишин | 3.00 |
| 5 | Михаїл Борусь | 3.00 |
| 5 | Николай Табака | 3.00 |
| 5 | Anthony Zahorujko | 2.00 |
| 5 | Йосиф Олійник | 2.00 |
| 5 | Теодор Багриновський | 2.00 |
| 5 | Григорій Василик | 2.00 |
| 5 | Іван Марко | 2.00 |
| 5 | Михаїл Заровений | 2.00 |
| 5 | Петро Гаврилець | 2.00 |
| 5 | Сидор Курикс | 2.00 |
| 8 | Іван Нісевич | 2.00 |
| 8 | Joseph Veres | 2.00 |
| 10 | Йосиф Старанчак | 2.00 |
| 10 | Григорій Рубас | 2.00 |
| 18 | Theodore Kowalchyk | 2.00 |
| 18 | Йосиф Глюз | 2.00 |
| 20 | Dmytro Eenaiko | 2.00 |
| 20 | Jozef Pryharski | 2.00 |
| 23 | Anna Prescovitch | 3.00 |
| 23 | Теодор Захаревич | 2.00 |
| 23 | Іван Возняк | 2.00 |
| 27 | Ілія Станімир | 2.00 |
| 29 | Stanley Yachwan | 3.00 |
| 29 | Михаїл Малищак | 2.00 |
| 29 | Василь Греренко | 1.00 |
| 42 | Филип Ґулька | 5.00 |
| 45 | Ілько Мамчур | 2.00 |
| 45 | Петро Козачишин | 2.00 |
| 45 | Микола Сеник | 2.00 |
| 45 | Стефан Штогрин | 2.00 |
| 45 | Григорій Гринишин | 2.00 |
| 45 | Петро Мельник | 2.00 |
| 48 | Mike Nahrebecki | 2.00 |
| 48 | Wasyl Berezowski | 2.00 |
| 50 | Михайло Шемчик | 2.00 |
| 52 | Михайло Мазур | 2.00 |
| 56 | John Paluch | 2.00 |
| 57 | Йосиф Білінський | 5.00 |
| 57 | Онуфер Лесняк | 5.00 |
| 57 | Василь Сташко | 3.00 |
| 57 | Григорій Недільський | 3.00 |
| 59 | Никола Варій | 3.00 |
| 59 | Василь Кузів | 2.00 |
| 66 | Николай Данилик | 2.00 |
| 66 | Кирило Верескмя | 2.00 |
| 66 | Іван Лазорчик | 2.00 |
| 66 | Яків Цомпель | 2.00 |
| 66 | Леон Фединяк | 2.00 |
| 69 | Николай Сулима | 4.00 |
| 69 | Михайло Левко | 2.00 |
| 69 | Іван Єдинак | 2.00 |
| 69 | Дмитро Крицун | 2.00 |
| 69 | Павло Граничка | 2.00 |
| 70 | Теодор Біґуняк | 3.00 |
| 70 | Theodore Pawlyna | 3.00 |
| 70 | Harry Kohut | 2.00 |
| 73 | Stephen Soroczka | 5.00 |
| 73 | Михайло Витязь | 3.00 |
| 73 | Michael Manczak | 2.00 |
| 76 | Wasyl Wasylkiw | 2.00 |
| 83 | Ілько Савчин | 5.00 |
| 83 | Андрій Вишиваний | 3.00 |
| 83 | Олекса Осядач | 2.00 |
| 83 | Роман Караїм | 2.00 |
| 85 | Michael Prochko | 2.00 |
| 86 | W. Salamacha | 3.00 |
| 86 | Григорій Сайкевич | 2.50 |
| 86 | Теодор Ільчишин | 2.00 |
| 86 | Павло Саламаха | 2.00 |
| 86 | Василь Семків | 2.00 |
| 86 | Гнат Захарійчук | 2.00 |
| 86 | Григорій Костик | 2.00 |
| 86 | Василь Хміль | 2.00 |
| 86 | Іван Овсяник | 2.00 |

Адміністрація „Свободи".



ТІ, ВІД ЯКИХ НАДІЮТЬСЯ НАЙБІЛЬШЕ „ТРОБЛІВ". НА НАРАДАХ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ.—Кораблем „Квин Елизабет" прибули до Ню Йорку многі делегати, що беруть тепер участь у нарадах Асамблеї Обєднаних Держав. Між ними був Вячеслав Молотов, совєтський міністер закордонних справ. Він витається з совєтським амбасадором, Н. Новіковим. Зправа стоїть А. Вишинський, віце-міністер закордонних справ СССР.

# З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

—o—

## МІННЕАПОЛІС, МІНН.

**Памятав за „Свободу" перед смертю!**

Хочемо згадати в нашій „Свободі" за людину, яка була її великим приятелем, як і великим прихильником нашого У. Н. Союзу. Цеї людини вже нема в живих. Це покійний Онуфрій Шабатура, що попрощався з нами і тим світом 21. жовтня б. р. Покійний походив з села Почапи, повіт Золочів, Заіхдна Україна. Помер несподівано, вертаючи з роботи до дому. В покійнім втратили ми чесного громадянина, працьовитого народнього робітника, що завжди памятав за поневолений український нарід і був першим у жертвах та у всякій акції в допомогу Україні. Дбав дуже за те, щоб прихилити тут роджену молодь до української справи та до наших організацій. Був активний в українській кат. парохії, де був касієром, як теж займав різні іші уряди. Обовязки сповняв точно й сумлінно, ніколи не нарікаючи. Від Тов. Запорозька Січ, від. 385 У. Н. Союзу, був тричі делегатом на головні конвенції У. Н. Союзу. Був і на останній конвенції в Пітсбургу. Як зявився у нас п. В. Білецький, організатор У. Н. Союзу, охотно пішов з ним за новими членами і так зорганізували 14 нових членів до Союзу. Ще хочу звернути увагу на те, що Покійний перепровадив з урядниками останній мітінґ Тов. Запорозька Січ і на ньому гарячо попер пресову кампанію „Свободи", кажучи, що треба їй помогти, щоб далі ширила просвіту між нашим народом і загрівала його до добра і поступу. Тоді зібрано зараз $40 на „Свободу". Покійний оставив вдову Павлину та 6 синів, з яких один є професором, другий ходить на університет, один при війську в Німеччині й т. д. Покійний був у громаді загально люблений і шанований і полишив по собі загальний смуток, що нестало доброї людини.

**Олекса Козак**, секр.

Характер це історичний овоч і вислід життєпису людини. — Амієль.

Логіка є головно придатна на те, щоб нищити людей, які займаються логікою. — Честертон.

# ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ

## ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ.

**(За місяць серпень 1946)**

**Бофало, Н. Й.** Р. Вайда $20.
**МкКіз Ракс, Па.** І. Кінал $20.
**Озон Парк, Н. Й.** Г. Маційй $2.
**Вілкс-Бері, Па.** Тов. св. Івана Хрест. від. 223 УНС., $82.50. Жертвували: Круглевий Клюб УНС. $30; по $5: М. Славик, Ю. Коник, М. Коник, О. Коник, І. Холій, І. Гренсерин, І. Мельник, М. Коник; по $2: І. Мазар, Е. Прох; по $1: І. Барнас, М. Максімак, М. Ковальська, Л. Худоба, І. Глива, М. Малущак, Е. Фещак, Т. Микулин; дрібними 50 ц.
**Спрінгфілд, Ореґон і околиці.** С. Палагнюк зібрав жертв на $102.55. Жертвували по $15: С. Палагнюк, К. Долинюк; по $10: А. Іванюк, П. Родаковський, О. Боднар; по $5: П. Іванюк, П. Кордон, І. Ільків, А. Кордон, Т. Іванюк, К. Ільків, М. Матайчик, К. Палагнюк; О. Гринчук $2, і 55 ц., що осталося з пікніку.
**Ґестонія, Н. Кар.** О. Пристай $10, М. Л. Раджерс (амер.) $5.
**Клівленд, О.** Г. Ковталюк $20. Злучені Орг. при укр. катол. церкві на сироти з Европи $400. М. і П. Карик $1.
**Йонгставн, О.** Укр. прав. парохія $105. Зложили по $10: Ю. Кульчицький, І. Лисогір мол., Д. Жадив; парохія св. Івана $7; по $5: І. Лисогір мол., В. Волошин, А. Куниш, Я. Цап, Фляосеновський, о. С. Мусійчук, Т. Ворона, П. Сірант, Л. Цвелбар, Н. Тимошко, Д. Телявський, М. Цап, Р. Боґдан; І. Возьник $2; Я. Кибальник $1.
**Бостон, Масс** Укр. авток. церква св. Тройці $100. (З каси на сироти $50, на скитальців $50).
**Лічбирґ, Па.** П. Ковалюк $1.
**Клартон, Па. Н. Н.** $6.64.
**Пітсбурґ, Па.** Г. Буярин на спровадження сиріт $10.
**Гартфорд, Конн.** Укр. Амер. Горож. Клюб $74. Жертвували: З каси У. А. Г. Клюбу $10; В. Дерлиця $10; по $5: С. Хорнат, В. Стефанів, М. Курдина, І. Мартин, І. Саґан; по $2: Н. Хорнат, М. Похмурський, Ф. Вінар, І. Гнатюк, Н. Сорока, А. Данилюк, С. Олексів.
**Сейр, Па.** О. Чарсановський $1.
**Овквил, Па.** І. Зубик $10.
**Кліфтон Гайтс, Па.** К. Лукош $10.
**Стемфорд, Конн.** Н. Когут $10.
**Вунсакет, Р. Ай.** Бр. св. Архан. Михаїла, від. 368 УНС, $10.
**Арнолд, Па.** І. Сорока зібрав на срібнім весіллю добр. Різників для скитальців у Европі $45.55. Бр. св. Арх. Мих, від. 296, $10. М. Швец $5.
**Бейон, Н. Дж.** Сестр. Усп. Пр. Діви Марії, від 130 Пров., $10. А. Дзінковська, секр. від., $10.
**Асторія, Л. Ай.** Й. Садницький зібрав на сироти $46.55. Жертвували: А. Климишин $4; по $3: Борух, Й. Садницький з родиною; С. Турин $2; Г. Семусь $1.75; по $1: А. Пешак, В. Вруґемський, М. Стоколоса, К. Бунько, В. Атаманчук, І. Лішак, А. Карамура, О. Матрук, А. Ґречик, І. Ґулай, С. Міхайлічка, Левинець, А. Мартин, Лішак, І. Сидір, Руднк, Буґера, А. Бурдиґа, Антонишин, Граб, А. Фіґурська, Зборовський, Періг, Василик, М. Борис, Керештура, Е. Левицька, Барнич, І. Марко, Й. Дума, Шевчук, Ковальська; решта дрібними.
**Филаделфія, Па.** О. Осчепко, секр. Сестр. Серця Ісуса, $50. Зложили по $5: Б. Коцюбінський, Е. Олійник; Е. С. Рогач $3; по $2: А. Скроник, С. Макжицький, О. Ощипок, К. Чорна, І. Партика, М. Мочернюк; А. Семзак $1.50; по $1: Н. Ощепкий, К. Білінський, А. М. Цвях, М. Кендзенська, К. В. Калк, П. Л. Дутко, А. Костик, А. Бурсак, Хоменко, Ю. Вовчак, Медичій, Добровольський, Сиган, Суреча, Нагребецька, П. Миронюк, І. Білінський, Н. Сліпик, П. Сеґін, І. Сернувка, І. Димай, Д. Лобурак; решта дрібними.
**Джерзі Сиґі, Н. Дж.** Український Народний Союз, Конвенційний даток $7,500.
**Елізабет, Н. Дж.** Тов. Любов, від. 37 УНС, на спровадження сиріт $25. Тов. Запор. Січ, від. 3 УНС, чл. вкладка $10. М. Сухорський, чл. вкл., $5. К. Пілат, чл. вкл., $10. — Комітет села Теплиця, пов. Ярослав (Н. Федірко, М. Федірко, О. Семен) $167. Зложили: Комітет с. Теплиця $100; І. Боднар $20; по $10: В. Ґарбовський, А. Ґверіеро; по $5: М. Дравущак, родина Фуртас, Ю. Гвіздь, Дж. Поливчак; по $2: А. Федич, А. Світич, Н. Н.; М. Перл $1.
**Толідо, О.** І. Тарановська $5.
**Ленґгорн, Па.** М. Шевчук $5.
**Рачестер, Н. Й.** Тов. Запор. Січ, від. 367 УНС., члени зложили на сироти $100; чл. вкл. Тов. $10. М. Салюк $1.
**Джанставн, Па.** о. Алек. Улицький $10.
**Клаймер, Па.** В. Ґреб $11.
**Клівленд, О.** По $5: Я. Пацула, М. Турчин.
**Джерзі Сиґі, Н. Дж.** В. Загорбенський $1. Орг. „Пласт" $50. Жертвували по $5: К. Коблан, В. Павкевич; А. Мондет $3; по $2: П. Фурка, М. Крукар, Ю. Довгополий, Г. Готра, А. Черкецький, Ю. Равлінко, М. Клапко; по $1: М. Поліщук, О. Логин, М. Дрволь, О. Мазурик, П. Гавриїл, Й. Ґуральчук, С. Муравський; В. Чековник, А. Миханьович, С. Ґребеняк, С. Мушинський, А. Вольчук, М. Ґрингілевич, Е. Нечесний, П. Стеблецький, В. Томчук, В. Цап, П. Горотан, М. Фурка, І. Грабар, В. Ярош, А. Качмарик, І. Пельо.
**Амстердам, Н. Й.** В. Чучман $5.
**Бронкс, Н. Й.** В. Швед $1. Т. Деметрі $3.
**Ню Йорк, Н. Й.** Укр. Гуманітарне Тов. з похорону і Олійника $30. Жертвували по $5: вдова К. Олійник, В. Олійник, Я. Грицьків, П. Чопик; Т. Чопик $3; по $2: А. Перетятко, А. Басараб, Г. Бабій; по $1: П. Чопик, А. Кручак, К. Джорджія, А. Мельничук, З. Басараб М. Мельник, М. Палій, М. Фінович К. Пушкар, А. Стегніцька, А. Федорик, В. Турчин, Н. Кука, Я.Аґрес, М. Могила, К. Шодок, Т. Гуль, М. Грабар, Я. Хитрин, Н. Чапко, Ф. Стрімець, А. Ожеховська, А. Віщук, В. Демидав, М. Борбарич, М. Чопик. (Загальної збірки $55. Прислано до ЗгУгА. Доп. Ком. $30, а решту віддано Укр. Гум. Тов. і Сестр. Апост. Молитви).
**Мидлтон, Н. Дж.** Ф. Лепик $5.
**Люблин, Віс.** Тов. ім. Т. Шевченка, від. 376 УНС., $187. (Спис поміщений у „Свободі" 8/5/46).
**Зейнзвил, О.** Н. Оленчук $10, А. Марозовський $10.
**Гартфорд, Конн.** Укр. Амер. Стейтова Організацяі на спровадження сиріт $300.
**Стемфорд, Конн.** Е. Кернична $5.
**Менчестер, Н. Г.** Укр. Допом. Комітет у Менчестер, Н. Г. $90. (Допис був у „Свободі").
**Гейлторп, Мд.** С.Скубик $48.48.
**Пайн Біч, Н. Дж.** Й. Котовський $5.
**Карнеґі, Па.** П. Чатон $1.
**Лудлов, Масс.** Тов. ім. Ів. Франка, від. 253 УНС, $10; укр. кат. парохія св. Петра і Павла $10; К. Мельник $2; А. Курта $1.
**Йонкерс, Н. Й.** А. Костурх $1.
**Ню Гейвен, Конн.** Укр. Кат. Громада св. Арх. Михаїла $266. Жертвували при церкві: А. Грубаль $40; по $10: Я. Борецький, Т. Ліпцан; Ю. Мирнюк $7; по $5: Н. Патинок, П. Федишин, І. Бережицький, І. Ґоюк, К. Марущак, Н. Лотоцький, А. Чайковська; по $4: Г. Хомета, А. Довга; по $2: М. Тайзер, Р. Голубович; по $1: А. Довга, К. Переняк, Н. Лотоцький, К. Стасюк, П. Василик, К. Хододзяк, Н. Дерень, Ю. Ковальчук; дрібними $15.95. Сестр. Неп. Зач. П. Д. М., „Модерс Дей Обід". По $5: Н. Хабинець, П. Гричаник, О. Гричаник, М. Сампара, В. Литвинюк, С. Сиоряк; по $2: П. Василик, М. Сузанський, К. Лухрий, Н. Музика; по $1: І. Похмурський, о. Р. Волинець, М. Дробісь, І. Мусович, В. Попилишин, А. Барабаш, Н. Кісіль, Т. Похмурська, Д. Диґлиц, А. Ґерелевич, В. Фармакіс, М. Вільман, Е. Боґуцький, С. Веселик, І. Башта, Р. Волинець, К. Стасюк, Е. Стасюк, І. Стасюк, І. Музика, С. Левчук, В. Козачок, М. Мурин, А. Небор, П. Воляник, М. Патинок, І. Ґузар, і $1.75 дрібними. На 25-літнім ювилею О. Плуговських: О. Плуговський $10; по $5: Ф. Ливандовський, М. Навроцький; по $2: В. Бережіцький, В. Витенко, П. Василик, І. Бережіцький, Г. Куць, О. Ґіна, І. Плуговський; по $1: Н. Кісіль, Е. Ґіна, Т. Дахневич, Н. Каль, А. Хебінець, І. Гузар, А. Іванців, С. Дикун, П. Земледух, В. Ґіна, К. Хододзяк, Н. Лотоцький, М. Сузанський, В. Попилишин, І. Похмурський, Т. Шалаґан, Р. Бекерт, М. Кролюк, Ю. Надзоґа, В. Барабаш, В. Фармакіс, І. Бурбела, А. Луполій, І. Барабаш, Я. Зуров, і $2.30 дрібними.
**Стетен Айленд, Н. Й.** Бр. св. Михаїла, від. 211 УНС., $10.
**Бронкс, Н. Й.** Тов. Укр. Амер. Централі Н. Й. з пікніку $25.15. Жертвували по $1: Н. Каблук, А. Моравський, Й. Бусов, М. Сімкайло, Драпаліський, І. Дусаненко, М. Назаревич, І. Урків, С. Гарків, О. Федан, О. Лялька, М. Воробець, Іванків, І. Ґета, Р. Шевчук, Ю. Тарноський, М. Крук, І. Чміль, Н. Міянська, С. Станяк, М. Гавришко, М. Ґрума, М. Риґел. Решта дрібними.
**Патерсон, Н. Дж.** Тов. ім. Тараса Шевченка $18. Жертвували по $2: С. Соловський, В. Вінярський, Т. Ґайда; по $1: Г. Низка, М. Бурній, В. Ґарк, І. Бурній, Ч. Матійчук, І. Шомон, П. Мелевяк, Ю. Лова, А. Зелінський, А. Почанурська, Ч. Мослоник; решта дрібними.
**Ню Йорк, Н. Й.** о. Л. Весоловський $90.50. З похорону бл. п. Анни Кулик $50.50, з гостини Петра і Марії Тибор з уродин сина $40.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

Право й справедливість це дві речі, які Бог злучив разом, а які людина відділила. — С. С. Колтон.

# ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

**Бофало, Н. Й.** — В „Свободі", ч. 205 з 18. жовтня, в дописі з Бофало п. н. „Причинок у допомоговій акції", подано помилково підпис „Павло Товкач".

## ПОШУКУЮТЬ

**ТЕОДОР ФЛІС** шукає свого стрийка **ЮРКА ФЛІСА**, котрий перебуває в Ню Йорку або в Нюарку. Моя адреса:
**Bischofshofen, Dickefeld Barake No. 4 AUSTRIA.**

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ"!











ТАРЗАН, ч. 1474. Банту в небезпеці.




Сильними раменами вхопив Тарзан Діяну і посадив її в безпечне місце.

Щойно тоді скочив Банту...

Одначе загнався задалеко по одній стороні...

і Тарзан був свідком, як його вірний приятель упав в безодню на споді.